

Doc. PhDr. Ján Gallo, CSc. (1922 - 2008)

Koncom tohto roku uplynie desaťročie, čo v Prešove zomrel významný slovenský historik pedagogiky Ján Gallo (nar. 1922 v Chyžnom, dnes okr. Revúca). Pripomíname si ho aj v súvislosti s tým, že tento rok vyšla jeho doteraz nepublikovaná monografická práca *Pedagogické portréty profesorov revúckeho gymnázia (Bratislava: CVTI SR – Múzeum školstva a pedagogiky, 2018)*.

Základy vzdelania získal Ján Gallo v rodnom Chyžnom, pokračoval v štúdiu na meštianskej škole v Revúcej a odtiaľ viedla jeho cesta do lavíc Rímskokatolíckeho učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule. Po nadobudnutí učiteľskej kvalifikácie vyučoval na viacerých ľudových školách. Popri učiteľskej činnosti sa venoval i kultúrnym a umeleckým aktivitám (viedol spevokol, založil dychovú hudbu, zbieral ľudové piesne a pod.). V päťdesiatych rokoch bol poverený vedením Pedagogickej školy pre vzdelávanie učiteliek materských škôl v Tisovci, neskôr riaditeľom Jedenásťročnej strednej školy v Poltári a nakoniec bol riaditeľom Dvanásťročnej strednej školy v Revúcej. To už popri zamestnaní vyštudoval slovenský jazyk, hudobnú výchovu a pedagogiku na FFUK v Bratislave.

V Revúcej našiel aj predmet svojej budúcej vedeckej činnosti: začal systematicky bádať v dejinách školstva a pedagogiky. Tieto jeho vedecké aktivity ho priviedli v roku 1972 na Filozofickú fakultu UPJŠ v Prešove, kde pôsobil ako odborný asistent a docent na Katedre výchovy a vzdelávania dospelých. Hlavnou oblasťou jeho pôsobenia boli prednášky z dejín pedagogiky i niektorých ďalších pedagogických disciplín. Na vysokej škole pôsobil až do svojho nedobrovoľného odchodu na dôchodok v roku 1988. Ale aj ako dôchodca sa Gallo venoval histórii, vlastivede a národopisu, naďalej publikoval monografické práce a odborné štúdie, ktoré ho zaradili medzi popredných bádateľov v oblasti dejín pedagogiky. Ján Gallo zomrel 10. decembra 2008 v Prešove.

Na počiatku jeho vedeckého záujmu stála história Prvého slovenského ev. a. v. gymnázia v Revúcej. V roku 1969 vydal dnes už klasickú monografickú prácu *Revúcke gymnázium (1862 – 1874)*, v ktorej syntetizoval všetky dovtedajšie poznatky o okolnostiach vzniku a vývoja tejto najvýznamnejšej strednej školy druhej polovice 19. storočia. Hoci v 90. rokoch vyšli ďalšie monografie revúckeho historika Dušana Dubovského (1943 – 2016), monografia Jána Gallu zostáva prvým a doteraz stále hodnotným dielom dokumentujúcim aj jednu etapu slovenskej pedagogickej historiografie druhej polovice 20. storočia. Aj ďalšia Gallova monografia, podľa nášho názoru stále nedocenená, *Dejiny stredných škôl v Gemeri do polovice 19. storočia* vydaná v roku 1977 predstavuje významný príspevok k histórii stredného školstva na

Slovensku. Dokázal v nej na základe dôkladnej heuristiky popri všeobecných záveroch vytážiť aj detailnejšie poznatky z fungovania vyučovacieho procesu. Obsahuje cenný menoslov gemerských učiteľov, ukážky z dokumentov i obrazovú dokumentáciu.

V 70. a 80. rokoch 20. storočia pripravil ďalšie štúdie a v spolupráci s českým historikom Kamilom Škodom spracoval a v roku 1986 vydal dosiaľ ojedinelú vysokoškolskú učebnicu *Dejiny pedagogiky dospelých*.

Po odchode na dôchodok sa venoval, nadväzujúc na svoje dovtedajšie práce regionálnym dejinám. Tak vznikla v roku 1993 monografia obce Štítňik, v roku 1997 rodného Chyžného a v roku 2002 monografia obce Muráň. Všetky tieto obce, ich dejiny a pamätihodnosti poznal Gallo z autopsie, a tak ich odborné spracovanie nebolo suchopárnym pretlmočením archívnych a literárnych prameňov, ale dokázal v nich zachytiť aj atmosféru každodenného života obce, čo vidieť najmä v kapitolách o školstve, najmä o škole v Chyžnom. Pre potreby vysokoškolských študentov spracoval učebné príručky Rétorika pre manažérov, ekonómov a vedúcich pracovníkov (1993), Rétorika v teórii a praxi (1996) a z dejín pedagogiky to bola práca Pavol Jozef Šafárik ako vychovávateľ, učiteľ a pedagóg (1993). Viacerými heslami prispel aj do trojdielneho encyklopedického diela Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry (1997). Do jeho bibliografie patrí aj niekoľko štúdií a článkov z problematiky národopisu.

O neobyčajnom zaujatí pre dejiny pedagogiky svedčí aj to, že v Gallovej pozostalosti zostalo niekoľko rozsiahlych a objavných spisov, ktoré by si zaslúžili zverejniť a sprístupniť ich odbornej verejnosti. Ide najmä o rozsiahle spisy pod názvom Dejiny učiteľstva na Slovensku, Dejiny učiteľských spolkov na Slovensku, Predškolská pedagogika. Dejiny a spis Pedagogické portréty profesorov revúckeho gymnázia.

Práve posledná menovaná práca vyšla knižne v roku 2018 zásluhou Múzea školstva a pedagogiky v Bratislave. Ján Gallo v nej načrtol krátku históriu Prvého slovenského ev. a. v. gymnázia v Revúcej, ale podstatnú časť publikácie venoval spracovaniu obsiahlych portrétov revúckych profesorov nielen z hľadiska ich životných osudov, ale predovšetkým z ich učiteľského pôsobenia a pedagogickej tvorby, či už priamo na revúckom gymnáziu alebo mimo neho. Toto dielo je objavné najmä dôrazom na učiteľské pôsobenie revúckych „učbárov“, ich tvorivú prácu pri zostavovaní učebníc a odborných prác. Hodnota spočíva v tom, že vyučovací proces nezanecháva mnoho písomných či hmotných pozostakov, ale jeho priebeh treba rekonštruovať na základe municiónznych stôp v spomienkach učiteľov a žiakov. Táto práca je svedectvom originality a komplexnosti Gallovoho mapovania histórie revúckeho gymnázia.

Vladimír Michalička